వ్యాస కౌముది

గురజాడ డైరీలు - భాషావిశేషాలు

డా. శిరీష ఈడ్పుగంటి

తెలుగు సాహిత్యంలో వ్యావహారిక భాషకు పట్టం కట్టిన మహనీయుడు గురజాడ వేంకట అప్పారావుగారు. ఈయన 1862 సెప్టెంబర్ 21 తేదీన విశాఖ జిల్లా యలమంచిలి తాలుకాలోని రాయవరం గ్రామంలో జన్మించారు. చీపుర పల్లిలో ప్రాథమిక విద్యను అభ్యసించారు. విజయనగరం కళాశాలలో పట్టభద్రుడై అనంతరం అదే కళాశాలలో కొంతకాలం ఉపన్యాసకుడుగా పనిచేశారు. ఆ సమయంలో విజయనగర స్వామ్రాజ్య ప్రభువైన ఆనంద గజపతి సంస్థానంలో ప్రాచీన లిపి పరిశీలకుడిగా వ్యవహరిస్తూ తెలుగు భాషా స్వరూపాన్ని బహుముఖంగా పరిశీలించి పరిశోధించి తన రచనా పద్ధతికి అనుకూలంగా తెలుగు పలుకుబడిని మలుచుకున్నారు. ఇతర భాషలకు తీసిపోని శక్తివంతమైన సంభాషలు తెలుగు వాడుక భాషలో కూడా రచించడం సాధ్యమని నిరూపించిన వారిలో అగ్రగణ్యులు.

డైరీ అనే పదం డయారియం అనే లాటిన్ శబ్దం నుండి పుట్టిన ఆంగ్లపదం. ఈ పదాన్నే తెలుగులో కూడా పిలుస్తున్నాం. దినచర్యను తెలిపేది అనే అర్థంలో వాడుతున్నాం. రోజువారీ కార్యక్రమాల సమూహం అని చెప్పవచ్చు. ప్రతిరోజు చూసిన, చేసిన, వినిన, అనుభవించిన సంఘటనల సమాహారాన్ని లిఖిత రూపంగా చేయడం. ఇది రోజునే కానవసరంలేదు. అప్పుడప్పుడు కూడా కావచ్చు. ఈ డైరీల వలన డైరీ రాసిన వ్యక్తి సంపూర్ణ జీవితాన్ని మనం తెలుసుకోవచ్చు. అది ఏ కాలంలో అయినా సరే. అంతేకాకుండా ఆనాటి సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థికపరమైన విషయాలను కూడా తెలుసుకోవచ్చు. ఇటువంటి విషయాలు ఒకవ్యక్తి రచనల ద్వారా కేవలం కొంతవరకు మాత్రమే తెలుసుకోగలుగతాం. కానీ వారి సంపూర్ణ జీవితాన్ని తెలుసుకోలేము. అందుచే గురజాడవారి వ్యక్తిగత జీవితం, ఆనాటి పరిస్థితులు, సాహిత్యం, భాషపై వారు చేసిన కృషి, మొదలైన విషయాల గూర్చి తెలుసుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో వారి డైరీల పరిశీలన గూర్చి ప్రస్తావిస్తున్నాను. అందులోని భాషా విశేషాలను పేర్కొంటున్నాను.

డైరీలలోని ముఖ్యాంశాలు

1889-1915 వరకు గురజాడవారు రాసుకున్న డైరీలు సాహిత్యం పట్ల, భాషపట్ల, సమకాలీన సమాజం పట్ల వారి అభిప్రాయాల్ని, వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్నాయి. సాహిత్యం సామాజిక ప్రయోజనాలకు ఉపయోగపడాలనేవారు. జనవ్యవహారంలో రచనలు ఉండాలనేవారు. సామాన్యులు మాట్లాడుకునే భాషలోనే రచనలు రాయాలని కోరినవారు. ఎప్పటికప్పుడు నవీనతను ఆశించేవారు.

వ్యావహారిక భాషోద్యమం

"నాది ప్రజల ఉద్యమం దానిని ఎవరిని సంతోష పెట్టడానికైనా వదులుకోలేను" (సూర్యారావు, అవసరాల. 1954:223) అని గురజాడవారు డైరీలలో రాసుకున్నట్లుగా తెలుస్తుంది. వ్యావహారికభాషా వ్యాప్తికై ఆంధ్రసారస్వత పరిషత్ స్థాపన జరిగింది. దాని

మూలస్థంభంగా నిలిచారు. ఉన్నత పాఠశాల బోధనా సంస్కరణలకు స్థాపించిన సంస్థలలో ప్రధాన సభ్యులుగా ఉన్నారు. వ్యావహారిక భాషలో రచనలు చేయడం తప్పుగానూ, చేతగానితనంగాను భావించే ఆ రోజులలో ఆయన ప్రజలందరికీ అర్థమయ్యే జీవభాషలో రచనలు చేశారు. తెలుగు సాహిత్యంలో వాడుక భాషా ఒరవడికి కృషి చేసిన వారిలో ముఖ్యులు. గిడుగు రామమూర్తి పంతులగారితో కలిసి వాడుక భాషా వ్యాప్తికి ఉద్యమించారు.

భాష అనేకనేక కారణాలవల్ల వివిధప్రాంతాలలో వివిధరకాలుగా మార్పులకు లోనవుతూ ఉంటుంది. మార్పులకు లోనుగాని రూపాలు కొన్ని ప్రాంతాలలో అలాగే మిగిలి ఉంటాయి. ఒకే అర్థాన్నిచే వేర్వేరు పదాలు వివిధప్రాంతాలలో ప్రాచుర్యంలో ఉంటాయి. అందువల్ల ఏ పదం వాడిన వారినీ మనం సంస్కారహీనులనీ వారి భాషకు పునాదివేసిన వ్యక్తి. ఆ రోజులలో ఉండే దురాచారాలు కన్యాశుల్కం, బాల్య వివాహాలు, కులమత వర్గాల రూపు మాపు నిరక్ష్యరాస్యత మొదలైన వాటిపై తన రచనల ద్వారా పోరాటం సాగించారు. తన రచనల ప్రయోజనాన్ని సామాన్య ప్రజలు సైతం అర్థం చేసుకోవాలని వాడుక భాషను ఉపయోగించారు. తానేకాదు అందరు రచయితలు వాడుక భాషలో రచించాలని కోరుకున్నవారు. వాడుక భాషను వ్యవహారిక ప్రమాణభాషగా చేసి ఉద్యమం నెలకొల్పారు. అయితే ఈ ప్రభావం సమకాలీనుల పైన తక్కువగాను తర్వాత తరాల మీద ఎక్కువగాను కనిపిస్తుంది. గురజాడవారు తన సమకాలీనులతో పాటుగా రచనలు చేశారు. మొదట్లో ఆనాటి పాత పద్దతులు, విలువలతోనే రచనలు చేశారు. కొంతకాలం తర్వాత రచనా పద్దతిలో పరిపూర్ణత సాధించి పాతపద్దతులకు స్వస్తి చెప్పి కొత్త విలువలతో నవతరానికి ఉపయోగపడే ఆలోచనలతో రచనలు చేయడం మొదలుపెట్టారు. రచనలలో నవ్యతను కోరుకున్నారు. ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యానికి నూతన ఒరవడులు దిద్దారు. గురజాడ ఆధునికత భావంలో హేతువాద దృక్పథం, మానవతావాద దృక్పథం, శాస్త్రీయదృక్పథం, మూడు కనిపిస్తాయి. అయితే ఆ రోజులలో ఇంతటి ఆధునిక భావాలను చెప్పిన వ్యక్తిమాత్రం గురజాడే మానవతావాదం అనేది ఒక జీవనదృక్పథం. నిత్యనూతనంగా ఉండేది. స్వేచ్చను కలిగి ఉండటం. సత్యం, జ్ఞానం, నీతిగా ఉండటం, సహనంతో ఉండటం, మంచి చెడులను విశ్లేషించగలడం, స్వార్థంలేని ప్రేమ, మొదలైనవాటిని గురజాడ తన రచనలలో మానవతావాదపు విలువలుగా చిత్రీకరించారు.

<u>రచనలలో ఆధునికత</u>

నవ్యాంధ్ర సాహిత్యం గురజాడ రచనలలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. సాహిత్య ప్రక్రియలలో ముందుగా నాటక రచనను చేపట్టడమేగాక సమకాలీన నాటక ప్రదర్శన రీతులనుకూడా సునిశితంగా విమర్శించారు. పటిష్టమైన నాటకీయ సంభాషణలతో ఆంధ్రనాటక పురోగమనానికి దారితీసిన నాటకం కన్యాశుల్కం. ఈ నాటకంలో చూపించిన సంభాషణలు నేడు నిత్యజీవితంలో కనిపిస్తున్నాయి. భవిష్యత్తును దృష్టిలో పెట్టుకుని ఆధునికరీతిలో ఆనాడే రచనలు చేశారు. ఆ రోజులలో బాల్యవితంతువులు, వేశ్యలు, సంఘదురాచారాల వల్ల ఎంతో బాధపడేవారు. వారి జీవితాల్నే నాటకంగా చిత్రించారు. అంతేగాకుండా వ్యావహారిక భాషా ప్రయోజనం, సంఘసంస్కరణ, సమకాలీన పండితుల ధోరణుల గూర్చి కన్యాశుల్కం ద్వితీయ ముద్రణ పీఠికలో 1909 మే నెలలో కూలంకషంగా చర్చించారు. వాస్తవికతకు, సాంఘిక జీవన చిత్రణకు, మానవీయ విలువలకు, అత్యంత ప్రాధాన్యతను ఇచ్చారు. సమాజంలో ఉన్న దురాచారాలను రూపుమాపడానికి రచించిన నాటకం కన్యాశుల్కం. ఇందులోని ప్రతిపాత్ర ఈనాటికి సజీవంగా సమాజంలోని వ్యక్తులకు యదార్థాలుగా నిలిచి ఉన్నాయి. అలాగే గురజాడ వారు రాసిన కథానికలు దిద్దుబాటు, మాటామంతి, పెద్దమసీదు, నీ పేరేమిటి? సంస్కర్త హృదయం, మెటిల్డా మొదలైనవి ఆనాటి సామాజిక వాస్తవ పరిస్థితులకు ప్రతిబింబంగా ఉండి సజీవంగా నేటికీ దర్శనమిస్తాయి. కన్యక, పుత్తడి బొమ్మ పూర్ణమ్మ, ముత్యాలసరాలు వంటి దేశభక్తిగేయాలు, సారంగధర మొదలైన కవితాఖండికలు, కొండు భట్టీయం రచనలు ఆయనలోని దేశభక్తిని, సంఘసేవా దృష్టిని, సాహిత్య ప్రతిభని, ఆధునిక ధోరణిని కనబరుస్తున్నాయి.

భాషా విశేషాలు

గురజాడ వారు ప్రత్యేకంగా భాషపై రచనలు చేయకపోవచ్చుగానీ భాషపై వారు చేసిన కృషి మాత్రం చెప్పుకోదగినది. గొప్ప భాషా పరిశోధకుడు. వీరు భాషపై చేసిన కృషి రచన రూపం దాల్చితే భాషా శాస్త్రంలో ఒక మంచి రచనను మనం చూసి ఉండేవాళ్ళం. ఇందుకు ఉదాహరణగా గురజాడ వారు వారి డైరీలలో రాసుకున్న భాషాంశాలను కొన్నింటిని ఇక్కడ ప్రస్తావిస్తున్నాను.

1. భాషా పరిశోధనలో భాగంగా ఉచ్చారణ లేఖనాల విషయంలో ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ కనబరచినట్లు తెలుస్తుంది. తెలుగులో మాట్లాడుతున్నప్పుడు తమిళుల ఉచ్చారణ పదాలలో కలిగే మార్పును గుర్తించారు.

ఉదాహరణ - ఉండాది, పూడుస్తాడు, బెసి అయింది, వెధవ కొడుకు, తీస్తిని Bought, అద (అదిగా), యక్కడనో (కో), సామి(అయ్యా).

2. ఉచ్చరించేటప్పుడు పదములోని మొదటి అక్షరం మీద ఊనిక హెచ్చుగా ఉంటుంది. ఉదాహరణ - రెండు మనిషి, బిల్లుయత్తు, చేస్తిని, వెనుకుంటమూ, ఏమిదండుగ, కత్తిదార పోసినాడు Last mislaid.

3. తమిళ దేశం సంగీతంలో తెలుగుదేశం కంటే మిన్న అయినప్పటికీ తమిళులు పాడే పాటలన్నీ తెలుగు కృతులే అయి ఉండనేల? దీనికి కారణమేమిటో అని గురజాడవారు ప్రశ్నించుకున్నారు? చాలామందిని అడిగారు.

తమిళ భాష కంటే తెలుగు భాష ఎక్కువ సంగీత మయంగానూ, మధురంగానూ ఉండటమే ఇందుకు కారణమని మిత్రులు అన్నారు. కాని గురజాడవారు దీన్ని అంగీకరించలేక పోయారు. దీనికి బలవత్తరమైన కారణాలేవో ఉండి తీరాలి. ఒకదేశం తన రహదారిని వదిలి మాతృభాషను త్యజించి అన్యభాషను ఎందుకు స్వీకరిస్తుందో సరియైన సమాధానం గ్రహించాలి అనుకున్నారు.

ఎన్నెన్నో పుస్తకాలు చదివారు. గ్రంథాలయాలకు తిరిగారు. చివరకు సమాధానం తెలుసుకున్నారు. ఆనాటి దక్షిణ దేశస్థితిగతులే ఇందుకు కారణం అని గ్రహించారు. అప్పుడు దక్షిణదేశాన్ని పరిపాలించిన పాలకులు తెలుగువారు (మధురనాయక రాజులు) కంచిని ప్రధాన నగరంగా చేసుకున్న చోళ చాళుక్యులు, విజయనగర రాజులు మొదలైనవారు.

4. తెలుగు అజంత భాష. అచ్చుల ఉచ్చారణము హెచ్చు. ఎటువంటి పరిమితులు లేకుండా తెలుసు సంస్కృత భాషాపదాలను స్వీకరిస్తుంది. తమిళభాషలో కంఠ్యములు మిక్కుటము 'ర' తరచు వినిపిస్తూ ఉంటుంది. 'ర,ళ,డ'లకు ప్రాచుర్యం అధికం. సంయుక్తాక్షరములు కూడా తరచు వినిపిస్తూనే ఉంటాయి. చాలా శబ్దాలు హలంతములు.

5. ఆంగ్లంలో ఎన్నో లాటిను భాషాపదాలు ప్రయుక్తమవుతుండేవి. లాటిను క్రియా విభక్తులను విడిచిపెట్టి ఆ పదాలను ఆంగ్లంలో వాడుతూ ఉండడం కనిపిస్తుంది. ఆంగ్లక్రియా విభక్తులు అవసరం కాదనుకునేవారు. క్వారల్ - లాటిన్ పదం. డెబైల్ అనే పదం వాడుకలో లేదు. డెబిలిటీ అనే శబ్దం ఉంది. డెబిలిటేట్ క్రియాపదం.

6. ద్రవిడ భాషా శబ్దశాస్త్రమును గూర్చి గురజాడవారివద్ద తెలుసుకోమని కెల్లెటుగారు ఒక విద్యార్థితో అన్నట్లుగా డైరీలలో ఉంది. భాషలు ఏవిధంగా మార్పు చెందుతున్నవి, దూరదూరంగానున్న ప్రదేశాలలో భాషలు ఏకకాలమున మారుటకున్నూ కొన్ని కొన్ని ప్రాంతాలలో ఒకేరీతిని మారుటకున్నూ, మరికొన్ని చోట్ల ఈ మార్పు అనేది వేరువేరుగా ఉండుటకున్నూ కారణమేమయి ఉండును? మూలద్రావిడ భాష దక్షిణాన తమిళంగాను ఉత్తరాన తెలుగుగాను ఏవిధంగా మారింది? తమిళ భాష మూలద్రావిడ భాషకు చాలా సన్నిహితంగా ఉన్నదనీ, అందు గొప్ప సాహిత్యం కలదనీ బర్నలు దొర అన్నట్లుగా పేర్కొన్నారు. తమిళ భాషలో గొప్ప సాహిత్యం కలదని చెప్పినంత మాత్రాన అది అతి ప్రాచీన భాష అని చెప్పడానికి వీలులేదు. అర్వాచీన సోదర సాహిత్యం కంటే ప్రాచీన సాహిత్యం పాత భాషారూపాలను, పదాలను ఎక్కువగా నిక్షేపించుకుంటుందనడంలో సందేహం లేదు. కానీ తమిళ సాహిత్యం కంటే అత్యంత ప్రాచీనమైనదని గట్టిగా చెప్పలేము అని గురజాడవారు ఆయన మాటలలో రాసుకున్నారు.

7. భాషలు మారు విధానాన్ని గూర్చి క్రిందివిధంగా రాసుకున్నారు. కొన్ని కొన్ని ప్రదేశాలలోని ప్రజలు కొన్ని కొన్ని ధ్వనులు పలికేటప్పుడు వారి ఉచ్చారణాంగాలైన తాల్వాద్యవయవాలను బట్టి భాషాపదాలు మారుతూ ఉంటాయి. అలాగే ప్రజల అలవాట్లు, ఆచార వ్యవహారాలు, మతం, వారి పాటలు, సంగీతం, సాహిత్యం, మొదలైనవి భాషలపై తమ ప్రభావాన్ని స్పష్టంగా చూపుతున్నాయి. ఈ విధంగానే ఇరుగు పొరుగు ప్రదేశాలలో ఉన్న భాషలు కూడా.

8. ఒక భాషా కుటుంబంలో అనేక రూపాంతరితపదాలు, ఒకే జాతిభాషలో పలురూపాంతరములు కనిపిస్తాయి. బోసందు అనే పదం యలమంచిల ప్రాంతంలో వాడుకలో ఉంది. అంటే భూసంధి కాబోలు అని రాసుకున్నారు.

9. ఒక గ్రంథంలో వాక్యసముశ్చయం గూర్తి ఏర్పడిన వివావదం గూర్చి రాశారు. దానిమీద రాజావారు గంటల తరబడి వ్యాకరణ విశేషాలను గూర్చి ప్రసంగించారట. మహారాజావారి వ్యాకరణ పరిజ్ఞానం అపారం అని డైరీలలో పేర్కొన్నారు. వీరిమధ్య సాహిత్యపరమైన చర్చలు నిత్యం జరుగుతుండేవి.

10. క్లాసికల్ కృతులు, పాప్యులర్ కృతులు (సామాన్యకావ్యాలు) గూర్చి రాశారు. క్లాసికల్ కృతులు సాధారణంగా పద్యాలలో రాయబడినవి. వీటికి శబ్దాడంబరం ఎక్కువ. కానీ పద్యపాదాలలో అభిరుచి కలిగించే గుణ, సౌకుమార్యం ఉందనడానికి సందేహం లేదు. పాప్యులర్ కృతులు పాశ్చాత్య సాహిత్యంలోని కథాగేయాల వలె ఇవి జన బాహుళ్యానికి పరిచితమైన శైలిలో రాయబడినవి.

11. చాలా పద్యాలలో ముఖ్యంగా ఒకే ఒక భావం పదే పదే మూడునాలుగు సార్లు ఆవృతమవుతూ ఉంటుంది. భావం ఒకటే. కొద్దిగా పదాలు మాత్రం తేడా. ఇవి తెలుగు భాష నేర్చుకుందామనుకునే విదేశీయుడికైతే బాగా ఉపయోగపడతాయి. అతనికి అమరకోశం అక్కరలేదని పేర్కొన్నారు.

12. పదాడంబరం లేని ద్విపదకావ్యాలు విదేశీయుని అభిరుచులకు సరితూగగలవు. ఇవి సహజంగానూ, లలితంగానూ ఉంటాయి. ఇవి పండితుల దృష్టిలో చాలా తక్కువ.

13. జానపద గేయాలలో శబ్దసౌష్టవం లేకపోయినా, కవితాశిల్పం లేకపోలేదు. విదేశీయులను ఆకర్షిస్తాయి.

14. ప్రత్యేకమైన ఒక విధమగు సంగీతం వీరకథలలో సహజం. బొబ్బిలికథ (రంగారావు చరిత్ర), నాగమ్మ కథ మొదలైనవి. ఆ నోటా ఆనోటా ప్రచారంలోనికి వచ్చి జనులవల్ల పదిలపరచబడ్డాయి. కథలు దేశం నలుమూలల బహుళవ్యాప్తి చెందాయి.

15. సంధి వ్యావహారిక భాషలో గల ఉచ్చారణకు సన్నిహితంగా ఉండేటట్లు చేద్దామనే ప్రయత్నం కనిపించదు. సంధికార్యములు భాషలో స్వతస్సిద్ధంగా ఏర్పడినవే తప్ప, అవి కృతకమైనవి మాత్రం కాదు. సంధికి సంబంధించిన చర్చలు చాలామందితో చేశారు. వారి వారి అభిప్రాయాలను రాశారు.

16. భాషాపరిశోధనలో చారిత్రక దృష్టి యొక్క ఆవశ్యకతను గుర్తించారు. భాషాపరిణామం పైన ఆధారాలతో తర్కబద్ధంగా వివరించిన వ్యాసాలు సందర్భాలు అనేకం ఉన్నాయి. ద్రావిడ భాషలను, తెలుగు భాషాపరిణామాన్ని, వచన రచన పరిణామాన్ని, వాడుక భాషల ప్రాశస్త్యాన్ని చారిత్రక దృష్టితో పరిశీలించారు. మూలభాష స్వరూప స్వభావాలు, దాని పరిణామం వంటి వాటిని కూడా చారిత్రక దృష్టితో పరిశీలించి వాస్తవ పరిస్థితులను కనుగొనాలని ఆశించిన వ్యక్తి.

17. ప్రపంచ సాహిత్య, విజ్ఞానాలను తెలుసుకోవడానికి, భారతీయ భాషా, సాహిత్య సంస్కృతులను ప్రపంచానికి అందజేయడానికి ఇంగ్లీషు ఒక మాధ్యమంగా రూపొందుతున్న విషయాన్ని గుర్తించమంటారు. ఇంగ్లీషులో రచన చేసే ప్రయత్నం హర్షణీయం కాకపోయినా అభ్యంతరకరం కాదని అంటారు. భారతదేశం పట్ల ఆసక్తి ఉన్న పాశ్చాత్యులకు మనదేశ గతానికి, వర్తమానానికీ సంబంధించిన జాతీయ జీవితాన్ని తెలుసుకోవాలనే కోరిక ఉంటుందని, మన జీవితంలోని గొప్ప సంఘటనలను అన్యదేశీయులకు చూపుతూ ఆంగ్లభాషలో రచనలు సాగించే భారతీయులు తమ మాతృదేశానికి అపారమైన సేవ చేసినవారవుతారని గురజాడవారి

అభిప్రాయం. భిన్న భాషాసాహిత్యంలో దాదాపు అర్ధశతాబ్దంపాటు కృషిచేశారు. తను నిత్యజీవితంలో చూసినవి, విన్నవి, అనుభవించినవి ఇలా ఎన్నెన్నో విషయాలను రచనలలో కనబరిచారు. ఈ రచనలు సహజత్వానికి, వాస్తవికతకు అద్దం పట్టాయి. ఈనాటికీ ప్రజల మన్నలు పొందుతున్నాయి. ఈయన సాహిత్య కృషిలో కొన్ని దేశభక్తి గేయాలుగానూ, కవితా ఖండికలుగానూ, కథానికలుగానూ, నాటకాలుగానూ పుస్తకరూపం దాల్చినవి. కానీ పుస్తకరూపంలేని భాష పరిశోధనలు, విమర్శనా దృష్టి, చారిత్రక పరిశోధనలు మొదలైనవి ఎన్నో ఉన్నాయి. కావున సాహిత్యంలో గురజాడవారి స్థానం అన్ని కోణాలలోనూ కనిపిస్తుంది. కవిగానూ, నాటకకర్తగానూ, విమర్శకుడుగానూ, భాషాపరిశోధకుడుగానూ, చరిత్రకారుడుగానూ, దేశభక్తుడుగానూ చెప్పుకోదగిన గొప్ప రచయిత.

ఉపయుక్త గ్రంథసూచి

సూర్యారావు, అవసరాల నవంబరు, 1954. మహాకవి డైరీలు (ఆంగ్లమునకు తెలుగు). విశాలాంధ్ర ప్రచురణలు: విజయవాడ.

Post your comments